

Missie, formatie, werkverdeling en prioriteiten

Advies aan de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Enschede m.b.t. de formatieomvang, werkverdeling en prioriteitstelling van het Pastoresteam

Vooronderstellingen en uitgangspunten

- Het besluit van de Algemene Kerkenraad in december 2009: Samen bouwen we aan één stadskerk die present is in de wijken. Zo delen we de pijn van de krimp en bundelen we de kracht.
- De missie 'Geloven in Enschede'¹
- Visiedocument (Bijlage I)
- Werkevaluatie Pastoresteam in Hydepark. Daarin werd met name geconcludeerd dat er op dit moment te weinig energie overblijft om het missionair-diaconale deel van het kerkenwerk op te pakken. Terwijl dit toch een wezenlijk onderdeel van de missie van de PGE is. Alle meerwerk dat op de weg van het PTE komt zal nog meer ten koste gaan van het missionair-diaconale werk. "Ergo: als de PGE meent dat het missionair diaconale deel van het werk substantieel onderdeel is van het predikantenwerk, dan zal de PGE maatregelen moeten treffen om dit werk te waarborgen." (Citaat notulen PTE)
- Notitie ds. Sonneveld - "De kwaliteit van de christelijke gemeente op het spel" (over de rol van het Citypastoraat in het ontwikkelen van de missionair-diaconale kant van de Prot. Gem. Enschede)
- Notitie ds. Siebert over het consulentschap Lonneker
- Ervaringen consulentschap Vredeskerk: In de Vredeskerk / Enschede Zuid is uitbreiding van de pastorale formatie nodig. De huidige taakstelling overvraagt elk 'consulentschap'.

Voorstel

- Consulentschappen afronden
  - Consulentschap Lonneker beëindigen. Mogelijk i.c.m. bijzondere visitatie werken aan een 'interim-predikant'. Voor crisispastoraat en uitvaarten is het pastoresteam zonder meer aanspreekbaar.

---

¹ "Geloven in Enschede" - Dat is in drie woorden waar de Protestantse Gemeente Enschede voor staat. Het is zagezegd ons mission statement. De formulering 'Geloven in Enschede' kan op meerdere manieren gelezen worden en dat is precies de bedoeling. Je kunt er in lezen dat we ons als kerk in deze stad bewegen in de traditie van het Christelijk geloof. Maar evenzeer kan je er een 'motie van vertrouwen' in lezen richting de stad. In buurten en wijken, maar ook in het levendige centrum, bouwen talloze vrijwilligers en professionals aan een stad die leefbaar is voor ál haar bewoners. Graag sluiten wij ons als kerk aan bij initiatieven en activiteiten die de stad in bloei zetten. Vanuit onze geloofstraditie hebben wij daar inspirerende woorden en rituelen bij. En, omgekeerd kunnen we als kerk ook leren van de stad waar we deel van uitmaken. Kerk en Stad zijn op elkaar betrokken, ze horen bij elkaar.

- Consulentenschap Vredeskerk continueren tot 1-1-2013. Daarna nieuwe regeling – zie hierna.
- Ds. Sonneveld aanstellen voor 0,75 fte in de Protestantse Gemeente Enschede
  - 0,375 fte OCP
  - 0,375 fte aandachtsgebied Enschede Zuid
- De verdere ontwikkeling van de missionair-diaconale kant van de PGE actief in stad en wijk oppakken
  - Uitgangspunt is het werk in het Citypastoraat. Het OCP is leerplaats en voorbeeld. Van hieruit kunnen we ook in de wijken van Enschede ‘presentie’ leren.
  - Instellen van een Stedelijke Werkgroep Missionair-Diaconale-Presentie
  - Ds. Sonneveld neemt vanuit en namens het team deel aan deze stedelijke werkgroep.
  - Het Missionair-Diaconale werk wordt taak van het gehele team. Elke pastor maakt er in haar/zijn aandachtsgebied werk van. De ontwikkelingen in de verschillende stadsdelen worden structureel in het team geëvalueerd.
- Pastorale aandachtsgebieden afspreken:
  - Ds. Sonneveld en ds. Vissinga hebben als aandachtsgebied ‘zuid’
  - Ds. Siebert en ds. Zuurmond hebben als aandachtsgebied ‘noord’.
  - De aandachtsgebieden zijn functie van het team.
    - Inzake pastoraat in Lonneker is het gehele team aanspreekbaar. De pastorestelefoon is hiertoe het geëigende middel.
- Vernieuwing
  - Het blijkt doorgaans meer vruchtbaar om mensen te lokken vanuit het beleefbare nieuwe, dan te duwen vanuit het oude. Het visioen van de kerk die we bouwen wordt meer en meer reëel beleefbaar rondom de stedelijke werkgroepen. Om deze reden heeft het werk in de stedelijke werkgroepen voor het pastoresteam prioriteit.
  - Werkverdeling Stedelijke werkgroepen:
    - Stedelijke (vernieuwing van) Pastoraat – Siebert
    - Jeugd en Jongerenwerk – Odink
    - Missionair Diaconale presentie - Sonneveld
    - Eredienst kerkmuziek – Vissinga
    - Communicatie – Zuurmond
    - Bezinning en Bezieling – Vacant...

Beleidskader en randvoorwaarden

- Bovenstaand voorstel is niet vrijblijvend. Niet alles kan meer in de PGE. En het team kan in de afgenomen bezetting ook niet meer alles. We kunnen niet én het oude voluit handhaven, én daarnaast het nieuwe ontwerpen, én het nieuwe uitwerken, én vervolgens al deze gemaakte keuzes mbt. de toekomst voortdurend weer heroverwegen. Ons team kán vruchtbaar werken en bouwen, mits duidelijk is waaraan. Dit team kan alleen maar team zijn wanneer het hele team en de hele gemeente aan hetzelfde werken:
- Het PTE werkt alleen nog maar als stedelijk team. Alle werkverdeling is daaraan ondergeschikt. Tussen 1-1-2013 en 1-1-2015 maken wij een onderverdeling in twee aandachtsgebieden: Noord cq. Zuid

- Om deze onderverdeling vruchtbaar te laten zijn vragen we de kerkenraden in Noord en Zuid z.s.m. een organisatiestructuur te realiseren die deze werkverdeling efficiënt mogelijk maakt – dus met spoed (1-1-2013?) werken aan de instelling van twee wijkkerkenraden.
- Het PTE werkt toe naar één stadskerk 2015 – een centrale vernieuwbouwde vierplaats in de Vredeskerk voor de hele PGE -, en daarnaast presentie in de wijken op nieuwe wijze(niet meer via de oude wijkkerkgebouwen).
- Onduidelijkheid over deze koers, hetzij in stad, hetzij in wijk, put ons uit.
- Ook als team moeten we de *sense of urgency* meer respecteren. Intern voegen we ons ook nog meer éénduidig naar de in 2009 ingezette koers. We discussiëren niet langer over gemaakte keuzes, maar werken ze liever samen met onze gemeenteleden, met de werkgroepen, met de WK's en met de AK samen uit.
- Het Pastoresteam zou het zeer op prijs stellen wanneer de AK niet alleen de (hier voorgestelde) formatie-indeling, maar evenzeer het bijbehorend beleidskader met de wijken communiceert.

Pastoresteam van de Protestantse Gemeente Enschede

7 november 2012

Bijlage I - Visie op beleid in de Protestantse Gemeente Enschede

---

Samen groeien naar 2015

In de Protestantse Gemeente Enschede (PGE) is van alles in beweging: Wijken trekken meer en meer intens samen op. We maken plannen voor een centrale 'vierplaats'. We denken er over na hoe we in de wijken van Enschede aanwezig kunnen blijven ook zonder onze wijkkerkgebouwen. De afgenomen predikantsformatie vraagt ondertussen acuut om rigoureuze herschikking. Enzovoorts, enzovoorts. Alles hangt daarbij met álles samen. En tegelijk zijn we nog niet echt gewend om samen naar dat 'alles' te kijken. Ga er maar aanstaan.

Om een enig overzicht in deze complexiteit aan te brengen heeft de Algemene Kerkenraad aan het Pastoresteam gevraagd om in zo kort mogelijk bestek de verschillende vragen te verbinden met de visie op ons kerkzijn in Enschede, zoals die door al die vele gesprekken heen aan het groeien is. Wat zijn nu de hoofdpunten waar we mee bezig zijn, en hoe hangen deze samen? Zo ontstond onderstaand visiedocument dat beschrijft hoe we samen, in samenhang, zouden kunnen groeien naar 2015.

Het document moest kort zijn, en dat is het. Maar daarmee is het op punten ook wat technisch. Aan de hand van wat voetnoten wordt het daarom op punten toegelicht. In de Algemene Kerkenraad van januari 2012 is dit document met vreugde ontvangen en zorgvuldig besproken.

Zo zou het samen kunnen...

Waarom en waartoe

1. De PGE bevindt zich in een proces van ernstige krimp². Om te voorkomen dat we alleen met die krimp bezig zijn is doortastend beleid nodig.
2. Doortastend beleid...
  - 2.1. Doortastend beleid is nodig om **samen de pijn te kunnen delen³, en samen onze kracht te bundelen.**
  - 2.2. Doortastend beleid is niet alleen nodig om als kerk de blik zorgvuldig naar binnen te richten maar ook om als kerk de **blik weer actief naar buiten** te richten⁴.

---

² Ons ledenaantal krimpt al jaren. Lang gold dat 'minder mensen meer gaven'. Maar sinds een paar jaar daalt ook de opbrengst van Kerkbalans. Daarbij is de gemiddelde leeftijd van onze leden hoog. Niet alleen betekent dat dat de financiële krimp nog toe zal nemen. Ook betekent dat dat er steeds minder (nieuwe) vrijwilligers zijn. De leeftijdsgroepen waaruit we vrijwilligers kunnen werven worden snel kleiner.

³ Pijn is onontkoombaar, zoals er in de voorbije tijd ook al pijn was. De sluiting van de Eudokiakerk en de Oosterkerk was voor de leden ingrijpend. Ook als we door zouden gaan op een spoor van 'ieder voor zich', zullen kerkgebouwen gesloten, en wijken samengevoegd (moeten) worden – alleen dan de één na de ander, in ongetwijfeld een gestaag tempo. Elke sluiting van een kerkgebouw betekent dan even lucht voor de overblijvende wijken. Tot de volgende sluitingsronde. Zo worden wijken elkaars concurrent..., zonder dat de totale pijn minder wordt. Omdat we dat niet langer willen hebben we in Enschede gekozen voor 'samen de pijn delen'.

⁴ In onze missie 'geloven in Enschede' spreken we uit dat we kerk willen zijn in relatie met onze omgeving, ofwel met de stad waar we onderdeel van zijn. Daar werken we hard aan. De Diaconie onderhoudt goede relaties met tal van 'bondgenoten', wier verhaal meer en meer ons kerkblad én onze kerkdiensten kleurt. We

3. Binnen en buiten hangen over en weer samen.
  - 3.1. Alleen door naar binnen toe doortastend te zijn scheppen we ruimte voor een actieve blik naar buiten.
  - 3.2. Omgekeerd zal een actieve blik naar buiten inspirerend werken naar binnen toe (Christus vind je niet alleen binnen de muren van de kerk. Als wij exclusief naar binnen blijven kijken missen we kostbare delen van het heil)⁵.
4. Samenvoeging tot één gemeente is deels **versobering**. Maar het leidt ook tot **verbetering** – we zullen ons met meer inzet dan nu kunnen concentreren op de kerntaken van de kerk (pastoraat, eredienst, diaconaat). En het kan leiden tot **nieuw elan** als we op en over de randen van de huidige kerk aan het werk zullen gaan.

Hoe en wat

Concreet betekent dit:

1. Z.s.m. de PGE onderbrengen in twee wijken, met elk één organisatie, één kerkgebouw, één kerkdienst – als opstap naar de éne gemeente van 2015
2. Deze twee wijken kunnen worden bediend door 2,5 basispastores – mits (!) we de organisatorische slag snel kunnen maken. Die basispastores kunnen efficiënt bouwen aan een levende, vrolijke, vriendelijke gemeenschap⁶.
3. Kerntaken in die twee wijken (**bouwen aan nieuw samen gemeentezijn!**):
  - 3.1. Gemeenteopbouw (integratie oude wijken)
  - 3.2. Pastoraat, eredienst
  - 3.3. Oefenen van presentie in de wijk – Padista's⁷
  - 3.4. Jongerenbeleid⁸
4. Kerntaken in de stad (**bouwen aan nieuw samen gemeentezijn!**):
  - 4.1. Gezamenlijk kerkgebouw⁹
  - 4.2. Vrijwilligersbeleid (toerusting ambtsdragers)

zijn aanwezig in de binnenstad met Vespers op Koopzondagen. De Kerstnachtdienst is écht een kerstnachtdienst voor het jongere deel van onze stad. Het Citypastoraat loopt als nooit tevoren. Ook in de wijken bouwen we goede relaties op met bijvoorbeeld huiskamers in de buurt. Enz. Enz.

⁵ Een hele mond vol. En toch... praat maar eens met de vrijwilligers van het Citypastoraat of van het Huis van Verhalen. Die kunnen je vertellen hoe wáár deze zin is. In hun werk buiten de muren van de oude kerk komt hun geloof tot leven.

⁶ Begin december ging ds. Van Zijll Langhout met emeritaat. In juni zal ds. De Jonge met emeritaat gaan. In de loop van 2011 bleek dat er in verband met afnemende inkomsten niet of nauwelijks ruimte is voor opvolging van beide pastores. Dus blijven er ca. 2,5 (2 + 2 + 0,5) pastor over. Terwijl we nog steeds georganiseerd zijn in/rondom 6 wijken. Dat maakt de professionele inzet erg inefficiënt – alle vergaderingen vinden dubbel of driedubbel plaats. Als we willen dat onze pastores niet alleen 'de winkel draaiende houden', maar ook actief bouwen aan goede toekomst, en als we überhaupt willen groeien naar die éne gemeente van 2015, dan zullen we op organisatorisch vlak nu al door moeten pakken. En eindelijk over de drempel stappen waar we nu al heel lang voor staan, met alle vermoeienis van dien.

⁷ PaDiSta = Pastoraal Diaconaal Station. Samen met de Katholieke Parochie werken we aan een model om op een andere manier in de wijken van Enschede dicht bij de mensen te blijven en of te komen. Dan gaat het over een gebouw. Maar dan gaat het nog meer over een houding. Leren luisteren naar mensen. Daar aanwezig zijn waar mensen leven en samenleven.

⁸ Veel 'jeugd' is er niet binnen de PGE. En wat er is is dankzij onze wijkstructuur vaak erg versnipperd. De overgang naar twee wijken biedt meer kansen voor jeugdgroepen, kinderdienst etc. Het goede werk van JOP en de Jeugdwerker kan dan des te beter tot zijn recht komen.

⁹ De tweede bouwcommissie is volop aan het werk. Er vindt bijvoorbeeld verkennend overleg plaats met architecten. Binnenkort komt de commissie met een concreet verslag. Nu al laat de commissie doorschemeren dat het gezamenlijk kerkgebouw bepaald géén doodlopende weg lijkt.

- 4.3. Bezinning en Bezieling
- 4.4. Presentie in de stad
- 5. Vanwege de presentie-opdracht in wijk en stad is de continuering van onze participatie in het OCP onopgeefbaar¹⁰
- 6. Boven dit – uit levend geld betaalde – basispastoraat kiezen we voor een tijdelijke extra professionele inzet, te betalen uit opgebouwd vermogen¹¹:
  - 6.1. Een jeugd/jongerenwerker. De activiteiten van de huidige jongerenwerker zijn veelbelovend. Er wordt met vrucht gewerkt aan samenhang en kwaliteit in het jongerenwerk. Uiteindelijk zullen we dit als kerk zelf moeten kunnen. Maar vooralsnog hebben we de steun van een deskundige specialist hard nodig.
  - 6.2. Een ouderenpastor – ter verlichting van het basispastoraat
  - 6.3. Een pastor die op basis van veel ervaring de PGE actief gaat helpen om over haar grenzen te treden. In het presentiewerk in de buurten, en in het diaconaat.

---

¹⁰ OCP = Oecumenisch Citypastoraat. Het Citypastoraat is een voorloper op het gebied van presentie. Van een kerk die buiten de eigen muren kan kijken. Van een kerk die het gesprek met de mensen 'op straat' weer aangaat. We kunnen als PGE heel veel leren van de goede ervaring die het OCP én de professionals van het OCP door de jaren heen hebben opgedaan. De Citypastores zullen ons vast goed kunnen helpen in ons streven om straks in de wijken van Enschede 'present' te zijn.

¹¹ Als kerk zijn we niet zo gewend om economisch te denken. Toch zit er goede logica in: De doorgaande kosten betaal je uit geld dat doorgaand binnenkomt. Vermogen gebruik je daarentegen voor tijdelijke bijzondere projecten, vooral als investering in nieuwe gebieden. Daarbij ga je er van uit dat die investering eigen vrucht gaat dragen.